

JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA

2022– 2026

AMERIKANKETTUKOIRA

Hyväksytty rotua harrastavan yhdistyksen yleiskokouksessa
Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 23.3.2019
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 10.08.2021

Sisällys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	4
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	4
4. RODUN NYKYTILANNE.....	5
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	5
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	12
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	12
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	12
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	12
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	14
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	15
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	16
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	16
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	18
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	19
4.3.4 Lisääntyminen	20
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	21
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä.....	21
4.4. Ulkomuoto	21
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	24
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	24
6.1 Jalostuksen tavoitteet	24
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	25
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	26
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	26
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	27
7. LÄHTEET	28
8. LIITTEET	28

1. YHTEENVETO

Jalostuksen tavoiteohjelmassa (JTO) käydään lyhyesti läpi rodun alkuperä ja saapuminen Suomeen, yhdistysorganisaation rakenne, rodun tilanne käyttö- ja luonneominaisuuksien ja terveyden osalta, sekä PeViSa (perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelma), jalostusohjeet, menetelmät ja suunnitelmat seuraavalle 5-vuotiskaudelle.

Jalostuksen tavoiteohjelma on tukena kasvattajien suunnitellessa tulevaa kasvatustyötänsä. Samalla JTO toimii tiedonlähteenä rotua harrastaville ja siitä kiinnostuneille.

Kuvaus rodusta ja sen käyttötarkoituksesta

Amerikankettukoira on erikoistunut petoriistan ajamiseen. Tämä yhdessä rodulle tyypillisten ominaisuuksien, kuten nopean ajotyylin sekä kestävyuden kanssa, on tavoitteena rodun jalostuksessa. Myös kuuluva haukku ja koirien säänkestävyys ovat vaalittavia asioita.

Rodun suosio on lisääntynyt suomalaisten ketunmetsästäjien keskuudessa. Myönteisen kehityksen takaamiseksi on tarpeen vakiinnuttaa rodun hyviä ominaisuuksia, kuten erikoistuminen petoriistan ajamiseen ja kotioiloissa rauhallinen käyttäytyminen. Suomessa amerikankettukoira käytetään pääasiallisesti yksinajavana metsästettäessä kettuja, supikoiria tai ilveksiä.

Rodun tilanne ja jalostustavoitteet

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Amerikankettukoiria rekisteröidään vuosittain useita kymmeniä yksilöitä, mutta rodun monimuotoisuus ei ole suurta. Monimuotoisuuden lisäämiseksi on mahdollisuutena uusien tuontikoirien ja mahdollisesti pakastesperman tuottaminen rodun kotimantereelta.

Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

Rotumääritelmässä käyttötarkoituksena määritellään: ajava koira, joka tarkoittaa petoriistan ajamista. Amerikankettukoiralla on hyvä hermorakenne, jonka vuoksi sen koulutettavuus ei ole vaikeaa. Nopea ja kuuluva haukkuminen kuuluvat olennaisesti rodun työskentelyyn metsällä.

Terveys ja lisääntyminen

Amerikankettukoiralla esiintyviä terveysriskejä ovat

Sisäsiittoisuuden riskejä olisi saatava pienemmäksi uusien vierassukuisten geenien avulla. Useampia kotimaisia koiria tulee myös käyttää jalostukseen välttämättä liikakäyttöä suvuittain, sekä yksilötasolla. Näin rotu säilyy terveenä petopyytäjän apulaisena myös tulevaisuudessa.

Ulkomuoto

Amerikankettukoira on amerikkalainen, suhteellisen suurikokoinen koira. Säkäkorkeus uroksilla on 56 - 64 cm ja nartuilla 53 -61 cm.

Tärkeimmät suositukset jalostuskoirille

Amerikankettukoiran PeViSa-ohjelma

Pentujen vanhemmilla tulee olla lonkkakuvaustulos ennen toista pentuetta. Jälkeläismääräraja 45 pentua. Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan.

Rodun populaatio on pieni ja uhkana rodun elinvoimaisuudelle, käyttöominaisuuksille ja terveydelle on sisäsiittoisuus. Populaation pienen koon ja alueellisen hajannaisuuden vuoksi urokselle ja nartulle sallitaan yksi pentue ilman lonkkakuvaustulosta.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Rotu polveutuu englanninkettukoirista sekä aikoinaan Euroopassa yleisesti ketunmetsästyksen käytetyistä ajavista koirista. Kotimaassaan amerikankettukoiraa käytetään sekä yksin ajavana sekä ajueessa metsästyskoirana. Amerikankettukoira on ollut Virginian virallinen osavaltiokoira vuodesta 1966 lähtien.

Tunnetuimmat rotua edustavat sukulinjat ovat Walkerin, Triggin, Goodmanin ja Julyn kettukoirat. Rodun ominaisuuksiin on vaikuttanut eri maanosien käyttötarkoitukset, jolloin kasvatustyössä on ollut erilaisia painotuksia valintakriteereissä. Rodun luonne ja ulkonäkö ei siten ole vakiintuneen yhtenäinen.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Rodun alkuhistoria ajoittuu n. vuoteen 1650, jolloin brittiläinen loordi Roger Brooke saapui Pohjois-Amerikkaan mukanaan englanninkettukoiria ja muita eurooppalaisia ajokoiria. Kasvatustyössään hän käytti mitä ilmeisimmin myös irlantilaisia ja ranskalaisia ajokoiria tehden lukuisia erilaisia risteytyksiä. Vinttikoiraristeytyksillä pyrittiin tuomaan rotuun nopeutta hyvin kehittyneen lihaksiston avulla.

1800-luvulle asti kasvattajia kiinnosti ainoastaan rodun käyttöominaisuudet sekä kyky suoriutua pitkäänkin kestävästä suurriistan ajamisista. 1800-luvun alussa rotu oli alkanut vakiintua nykyiseen muotoonsa ja vuosisadan puolivälissä kasvattajat alkoivat arvostaa rodun pysyviä ominaisuuksia. 1886 AKC (American Kennel Club) hyväksyi ensimmäisen amerikankettukoiran rekisteriinsä.

Rodun käyttö on monimuotoista. Suurin yhtäläisyys on intohimoisessa petoriistatyöskentelyssä. Rodun karvan väri voi vaihdella suuresti, koska taustalla on erilaisia ajavia koiria. Myös kokoerot voivat olla merkittäviä. Pääpaino jalostuksessa on kaikkialla kuitenkin sama, eli nopea, kestävä, kuuluvasti haukkuva ja intohimoisesti ajava, petopyyntiin erikoistunut rotu. Kotimaassaan amerikankettukoiraa käytetään ketunmetsästyksen lisäksi suurriistaan kuuluvien petojen, kuten puuman ja kojootin metsästyksen. Ensimmäinen, virallinen rotumääritelmä kirjoitettiin ja hyväksyttiin 17.4.1896 tohtori A. C. Heffingerin toimesta.

FCI hyväksyi rodun vasta vuonna 1979.

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Parhaiten tunnettu yhteisen kehityshistorian omaava rotu on englanninkettukoira. Muiden ajavien koirien osuutta ei voi yksiselitteisesti määritellä.

Eri linjat

Rotu ei ole eriytynyt eri linjoihin.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Suomeen tuodut koirat ovat pääsääntöisesti edustaneet Walker ja Trigg -linjoja. Ensimmäiset neljä amerikankettukoira tuotiin Suomeen 1994. 30.8.2020 mennessä rotua oli rekisteröity 1927 kpl.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Amerikankettukoirat ovat rotua harrastava yhdistys ja se toimii rotujärjestö Suomen ajokoirajärjestön alaisuudessa. Amerikankettukoirille perustettiin oma rotua harrastava yhdistys Kalajoella 2006. Yhdistyksen hallitus koostuu yleiskokouksessa vuodeksi kerrallaan valittu puheenjohtaja ja 5-8 henkilön hallitus, jonka toimiaika on 2 vuotta. Hallituksen alaisuudessa toimii jalostustoimikunta.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

2020 jäsenmäärä on ollut 145. Jäsenmäärä on laskussa.

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Jalostustoimikunnan muodostaa 1 jalostusneuvoja sekä 2-3 muuta jäsentä. Ja sen nimittää yhdistyksen hallitus toiminta vuodeksi kerrallaan. Tavoitteena on parantaa koirien käyttöominaisuuksia, terveyttä sekä ulkomuoto. Lisäksi tiedon koostaminen ja erilaisten jalostukseen liittyvien asioiden hoitaminen.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta.

Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimääristä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä. Lähde: www.kennelliitto.fi MMT Katariina Mäki 5.8.2013

Amerikankettukoiritille on laskennallisesti määritelty rekisteröinnin ehdoksi 45 jälkeläisen raja.

Taulukko 1. Vuositilasto – rekisteröinnit

Vuositolasto 2020-2020

Vuositolasto - rekisteröinnit

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Pennut (kotimaiset)	108	107	123	137	108	159	137	158	97	94	114

Tuonnit			1	3	2	2	3				4
Rekisteröinnit yht.	108	107	124	140	110	161	140	158	97	94	118
Pentueet	14	14	18	16	15	20	17	19	12	11	13
Pentuekoko	7,7	7,6	6,8	8,6	7,2	8,0	8,1	8,3	8,1	8,5	8,8
Kasvattajat	14	14	17	16	15	19	17	18	12	11	13
jalostukseen käytetyt eri urokset											
- kaikki	12	12	15	13	15	16	15	15	10	10	10
- kotimaiset	11	12	13	11	14	14	13	14	7	6	5
- tuonnit	1		1	1	1	2	1	1	3	4	5
- ulkomaiset	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	5v11kk	6v 1kk	5v 9kk	4v 3kk	5v 2kk	4v11kk	4v11kk	3v 8 kk	4v	3v 6kk	3v 7kk
jalostukseen käytetyt eri nartut											
- kaikki	14	14	18	16	15	20	17	19	12	11	13
- kotimaiset	14	13	18	15	14	16	16	17	10	8	11
- tuonnit		1		1	1	4	1	2	2	3	2
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4v 5 kk	4v 4kk	5v 3kk	5v 1kk	5v 5kk	3v 8 kk	5v 2 kk	5v 3kk	5v 3 kk	4v 10 kk	3v 9kk
Isoisät	18	19	23	18	18	21	17	16	17	15	17
Isoäidit	18	19	26	22	20	24	26	21	16	18	17
Sukusiitosprosentti	3,16%	4,17%	3,77%	4,02%	2,94%	3,83%	3,46%	4,36%	2,34%	4,32%	2,35%

Rekisteröintimäärät Suomessa

Suomessa 2010-2020 on rekisteröity keskimäärin 113 koiraa vuosittain.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Tuonteja vuosina 2010-2020 on ollut 15/1245, eli 1,2%.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Rodun koiria ei käytetä kovinkaan nuorena jalostukseen. Urosten ja narttujen keskimääräinen jalostuskäyttöikä on n. 4,5v. Rodun terveys- ja käyttöominaisuuksien vuoksi on hyvä, että koirat eivät ole jalostukseen käytettäessä nuoria.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitos

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat keskenään sukua. Sukusiitoksena pidetään serkusten tai sitä läheisempien sukulaisten yhdistämistä. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon.

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisia geenipareja

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisarparituksessa 12,5 %.

Sukusiitos ei periydy. Jos koiran vanhemmat eivät ole keskenään sukua, pentujen sukusiitosaste on nolla.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämismuotoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitetykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Haitat alkavat näkyä kun sukusiitosaste ylittää 10 %

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä sukusiitosprosentti lasketaan sillä sukupolvimäärällä, jonka kohdalla tunnettujen (tallennettujen) esivanhempien määrä ylittää vielä 50 %. Esimerkiksi kuudennessa sukupolvessa on sukutaalupaikkoja 64 esivanhemmalle. Jos esivanhemmista vähintään 33 kpl on tiedossa, sukusiitosaste lasketaan kuuden sukupolven mukaan. Jos taas vaikkapa emän puolella ei sukutaalutiedoissa ole esivanhempia tuossa kohtaa enää ollenkaan, on kuudennessa sukupolvessa tiedossa enintään 32 koiraa, jolloin sukusiitosaste lasketaan viiden sukupolven mukaan. Lähde: www.kennelliitto.fi/sukusiitos MMT Katariina Mäki 5.8.2013 (päivitetty 13.1.2016)

Rodun vuosittainen sukusiitos

Amerikankettukoiraalla sukusiitos% vuosina 2010-2020 on ollut keskimäärin 3,52, joka on melko korkea. Sukusiitosprosentti on ollut ylittänyt 4% neljänä vuotena ja vain kolmena vuotena alittanut 3%. Sukusiitosaste muilla, kuin kotimaisilla roduilla on laskettu puutteellisen sukupolvitiedon mukaan, joten luku on aliarvio todellisesta tilanteesta. Sukusiitosasteen kehitysmuunta on kuitenkin tärkeä seurattava.

Jalostuspohja

Vuositalasto – jalostuspohja 2010-2020

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Per vuosi											
- pentueet	14	14	18	16	15	20	17	19	12	11	13
- jalostukseen käytetyt eri urokset	12	12	15	13	15	16	15	15	10	10	10
- jalostukseen käytetyt eri nartut	14	14	18	16	15	20	17	19	12	11	13
- isät/emät	0,86	0,86	0,83	0,81	1,00	0,80	0,88	0,79	0,83	0,91	0,77
- tehollinen populaatio	18	18	22	20	20	25	22	23	15	14	16
	(64%)	(64%)	(61%)	(62%)	(67%)	(62%)	(65%)	(61%)	(62%)	(64%)	(62%)
- uroksista käytetty jalostukseen	0%	0%	5%	4%	8%	0%	10%	9%	28%	18%	19%
- nartuista käytetty jalostukseen	0%	0%	3%	10%	11%	6%	30%	21%	19%	23%	22%
Per sukupolvi (4 vuotta)											
- pentueet	62	63	69	68	71	68	59	55	50	49	45
- jalostukseen käytetyt eri urokset	40	42	44	45	46	47	40	35	30	27	23
- jalostukseen käytetyt eri nartut	54	54	59	57	58	55	44	43	36	36	35
- isät/emät	0,74	0,78	0,75	0,79	0,79	0,85	0,91	0,81	0,83	0,75	0,66
- tehollinen populaatio	64	66	71	70	71	69	57	53	45	43	40
	(52%)	(52%)	(51%)	(51%)	(50%)	(51%)	(48%)	(48%)	(45%)	(44%)	(44%)
- uroksista käytetty jalostukseen	3%	5%	4%	5%	7%	10%	15%	17%	20%	18%	18%
- nartuista käytetty jalostukseen	4%	6%	7%	14%	17%	18%	23%	21%	21%	21%	22%

Jalostustietojärjestelmän jalostuspohja per sukupolvi-luvut on laskettu nelivuotisjaksoilta. Viimeinen kussakin jaksossa mukana oleva on se, jonka kohdalla tieto näkyy. Esim. vuoden 2020 luvut on laskettu vuosien 2017-2020 ajalta.

Uroksia on käytetty jalostukseen narttuja keskimäärin 20-25% vähemmän. Tavoitteena tulee olla, että uroksia ja narttuja käytetään yhtä paljon, sekä vältetään tiettyjen koirien tai sukujen liikakäyttöä.

Tehollinen populaatio

Mitä suurempi rodun tehollinen populaatiokoko on, sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy rodussa. Pieni tehollinen koko tarkoittaa nopeaa sukusiitoksen lisääntymistä. Tehollinen koko on aina pienempi kuin rodun yksilöiden lukumäärä.

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta.

Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Laskelmat tehdään sukupolvea kohden

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja *käyttökoirilla viisi vuotta*. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä.

Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä. Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä käytettävää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentakaavaa on hieman muokattu, jotta se huomioisi paremmin jalostuskoirien epätasaiset jälkeläismäärät ja keskinäisen sukulaisuuden. Jalostustietojärjestelmässä käytetään kaavaa $N_e = 4 * N_u * N_n / (2 * N_u + N_n)$, jossa

- N_u on neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten ja
- N_n neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä.

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä

Eräs suositus jalostuseläinten minimimäärästä on 25 lisääntyvää urosta ja 50 narttua, jotka eivät ole keskenään läheistä sukua, eli joilla ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tämä vastaa tehollista kokoa 67. Nykytiedon mukaan tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä paljon tätä isompi, jopa tuhat yksilöä, jotta sukulaistumisesta johtuva sukusiitos ei rappeuttaisi sitä. Useimmilla koiraroduilla tähän pitkän aikavälin tavoitteeseen ei päästä, joten tulevaisuudessa tarvitaan ennen pitkää risteytyksiä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta.

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että koirien jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme "uutta verta". Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan.

Lähde: www.kennelliitto.fi MMT Katariina Mäki 31.10.2013, päivitetty 14.1.2016

Tehollinen koko

Amerikankettukoiran tehollinen koko on pieni, joten sukusiitoksen kasvaminen on ongelma. Kannan tehollinen koko on kuitenkin kasvusuuntainen, eikä se ole viimeisen sukupolven aikana ollut alle kriittisen, 50, rajan.

Isät/emät -suhde

Luku kuvaa, kuinka lähellä urosten lukumäärä on narttujen lukumäärää. Kun luku on yksi, uroksia käytetään yhtä paljon kuin narttuja, tällöin perinnöllinen vaihtelu säilyy tehokkaammin.

Isät/emät -suhdeluku on keskimäärin 0,8. Eri urosten käyttöä on hyvä vielä pyrkiä lisäämään (suhdeluvun kasvattamista yhteen) sillä siten saadaan mahdollisimman tehokkaasti säilytettyä rodun perinnöllistä vaihtelua. Nuorempien ikäluokkien koirien käyttömäärät kasvavat vielä koirien ikääntyessä.

Taulukko 2. Vuosien 2010-2020 aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15 urosta

Jalostusurokset, tuontikoirat kursivoitu

	Uros	Syntynyt	TILASTOINTIAKANA				TOISESSA POLVESSA		YHTEENSÄ	
			Pentueita	Pentuja	%osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	KETTUMIEHEN JEREMIAH	2006	7	64	4,75%	5%	21	189	7	64
2	<i>FRIENDSHIP'S PAC MAN</i>	2007 USA	6	47	3,49%	8%	25	206	6	47
3	LAIKKU	2011	4	46	3,41%	12%	7	58	4	46
4	OSKU	2011	5	38	2,82%	14%	1	7	5	38
5	SILTASUO Miska	2013	5	35	2,60%	17%	1	10	5	35
6	KETTUMIEHEN PEACE MAKER	2007	4	34	2,52%	20%	4	40	5	40
7	LAINERINTEEN RICK	2012	4	34	2,52%	22%	2	15	4	34
8	MAX	2010	4	34	2,52%	25%	14	94	4	34
9	TITO	2010	3	33	2,45%	27%	6	49	3	33
10	<i>FRIENDSHIP'S MARK</i>	2009 USA	3	31	2,30%	29%	19	142	4	39
11	KETTUMIEHEN HARDY	2012	4	31	2,30%	32%	1	7	4	31
12	TOOPAKAN TATU	2010	3	30	2,23%	34%	1	8	3	30
13	<i>FRIENDSHIP BIGBOY</i>	2010	4	30	2,23%	36%	3	24	4	30
14	HALABALAN CHALLENGER	2012	3	30	2,23%	38%	1	6	3	30
15	SAKULAIN RICKY	2013	5	29	2,15%	41%	1	7	5	29

21 urosta on käytetty tuottamaan 50 % ajanjakson pennuista.

Taulukko 3. Vuosien 2010-2020 aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15 narttua

Jalostusnartut: tuontikoirat kursivoitu

	Narttu	Syntynyt	TILASTOINTIAIKANA			TOISESSA POLVESSA		YHTEENSÄ	
			Pentueita	Pentuja	%osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	KETTUMIEHEN DAISY	2006	4	47	3,49%	10	70	5	60
2	AMY	2006	3	34	2,52%	14	109	3	34
3	<i>SUPER V ZENITH</i>	2010,CAN	4	31	2,30%	6	54	4	31
4	HEART BREAKER	2010	4	29	2,15%	1	3	4	29
5	KETTUMIEHEN SECRET DREAM	2006	2	26	1,93%	8	55	3	37
6	KETTUKEISARIN BRITNEY	2009	3	24	1,78%	7	61	3	24
7	LUOLAUKKELIN AAMU	2012	2	24	1,78%	1	6	2	24
8	KETTUMIEHEN LENOM	2015	2	24	1,78%	1	9	2	24
9	<i>SUPER V WING AWAY</i>	2004,CAN	3	23	1,71%	26	254	5	38
10	HALABALAN HULDA	2013	2	23	1,71%	2	19	3	34
11	KETTUMIEHEN PRINCESS	2007	3	23	1,71%	3	23	3	23
12	LUOLAUKKELIN ALINA	2012	2	22	1,63%	2	17	2	22
13	HALTIJAKORVEN AAMU	2008	2	21	1,56%	5	39	2	21
14	KETTUKEISARIN MADONNA	2009	2	21	1,56%	0	0	2	21
15	NATA	2007	2	20	1,48%	4	35	2	20

Jalostuskoirien käyttömäärät

Rodun laskennallisen maksimipentuemäärän (2010-2020 3% on 38 jälkeläistä) ylittää 15 eniten käytetystä uroksesta viisi koiraa. Rodun nykyisen PeViSa-ohjelman maksimijälkeläismäärärajan, 45 pentua, ylittää 3 urosta, joiden syntymävuodet ovat 2006, 2007 ja 2011. Vanhempien urosten osalta Kettumiehen Jeremiah ja USA:n tuonti Friendship's Pac Man, sekä 2009 syntynyt tuontiurossa sijalla 10. Friendship's Mark ja 2010 syntynyt kotimainen kasvatti Max vaikuttavat nykyiseen amerikankettukoiraan voimakkaasti suurilla toisella polven jälkeläismäärillään.

Nartuissa eniten käytetyllä v. 2006 syntyneellä nartulla, Kettumiehen Daisy, on 60 jälkeläistä, joka ylittää rodun nykyisen jälkeläismäärärajan. Toiseksi eniten käytetty narttu, 2006 syntynyt Amy ja 9. eniten käytetty, v. 2004 syntynyt Canadantuontinarttu Super V Wing Away vaikuttavat eniten rodun nykykantaan.

Yhdysvalloista tuodulla, vuonna 2012 syntyneellä uroksella Friendship's BigBoylla on Suomessa 4 pentuetta ja ruotsintuonteina 2, joissa emänä on Halabalan Ivory. Jälkeläisistä Suomeen tuodulla uroksella Telejaurs Cougar, syntynyt 2016, on kolme pentuetta.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Eniten käytetyissä koirissa esiintyy sekä sisarusia että puolisisarusia. 2016 syntyneet ER-rekisteröidyt kanadantuonnit pentuesisarurokset ja narttu ovat molemmat saaneet ensimmäisen polven jälkeläisensä.

Mm. eniten käytetyn nartun, Kettumiehen Daisy, veli on eniten käytetty uros Kettumiehen Jeremiah. Näiden koirien emän isä on Super v Thunder, joka esiintyy linjattuna monessa pentueessa ja vaikuttaa voimakkaasti rodun monimuotoisuuteen.

Rodun populaatiot muissa maissa

Rodun populaatioista muissa maissa ei ole tarkkaa tietoa.

Yhteenveto rodun jalostuspohjan laajuudesta

Amerikankettukoira-populaation jalostuspohja on suppea. Sukusiitos näyttäisi, että rotu ei ole täysin

sukusiitetty, mutta toisaalta se ei kerro todellista tilannetta rodussa, jossa on runsaasti ER-rekisteröityjä koiria puutteellisin sukutaulutiedoin. Tiedetyissä sukutauluissa on nähtävissä samansukuisten ja saman koiran vaikutukset monimuotoisuutta kaventavana tekijänä.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Rodun jalostuspohjan laajuutta supistaa nyt ja tulevaisuudessa samojen sukujen käyttö jalostuksessa. Erilaiset painotukset, kuten käyttö- ja toisaalta ulkomuodon vakiinnuttaminen, vaikuttavat myös jalostusvalintoihin. Rotupopulaation uhkana on sukusiittoisuus.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Amerikankettukoiran jälkeläismäärä on 45 pentua. Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

PEVISA-ohjelma on voimassa 1.1.2020 – 31.12.2022.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmä määrittelee rodun ajavaksi koiraksi. Hylkäävät virheet rodun käyttäytymisessä ovat vihaisuus tai liiallinen arkuus, sekä epänormaali käyttäytyminen.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Tilanne luonteissa tänä päivänä

Saatujen tietojen mukaan rodun käytös on pääasiallisesti rauhallista ja rodun koulutettavuus on hyvä. Yhdistyksen tietoon on kuitenkin tullut myös ei-toivottua käyttäytymistä, eli luonteissa esiintyy jonkin verran terävyyttä, eli ns. tiukkuutta.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Amerikankettukoirien luonteiden eroista muiden maiden osalta ei ole saatavilla tietoa.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Amerikankettukoiria ei ole luonnetestattu tai MH-luonnekuvattu.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Kotimaassaan amerikankettukoira on käytetty ja käytetään edelleen sekä yksin ajavana sekä ajueessa metsästyskoirana.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Rodulle ominaista on innokas ja kiihkeä petoriistan, kuten kettujen ajaminen. Suomessa koiria käytetään laajalti metsästykseen, joten rodunomaiset tarpeet täytetyiksi.

Kokeet

Amerikankettukoirat ovat osoittaneet kykynsä ajaa menestyksekkäästi kettua myös suomalaisilla ajokoesäännöillä, vaikkakin nykyiset koesäännöt sopivat paremmin hitaammin ajaville ja herkemmille koirille. Rodussa on 16 käyttövaliota.

Ketunajokkeiden osallistumismäärät ja tulokset 2000-2009

	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
KEAJ-1	17 tulosta	9 tulosta	3 tulosta	3 tulosta	2 tulosta	3 tulosta	3 tulosta			
KEAJ-2	6 tulosta	2 tulosta	4 tulosta		1 tulosta					
KEAJ-3	2 tulosta	2 tulosta	1 tulosta			1 tulosta				
KEAJ-0	12 tulosta	10 tulosta	12 tulosta	4 tulosta	3 tulosta	1 tulosta	3 tulosta			
KEAJ--	6 tulosta	4 tulosta	2 tulosta	1 tulosta		1 tulosta				
Yhteensä	43 tulosta	27 tulosta	22 tulosta	8 tulosta	6 tulosta	6 tulosta	6 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta

	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
VOI1										
VOI2										
VOI3										
VOI0										
VOI-										
AVO1									3 tulosta	2 tulosta
AVO2										1 tulosta
AVO3										
AVO0									2 tulosta	2 tulosta
AVO-										
Yhteensä	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0tulosta	5 tulosta	5 tulosta
Yhteensä	43 tulosta	27 tulosta	22 tulosta	8 tulosta	6 tulosta	6 tulosta	6 tulosta	0tulosta	5 tulosta	5 tulosta

KEAJ	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
KEAJ-1	21 tulosta	17 tulosta	26 tulosta	10 tulosta	33 tulosta	25 tulosta	35 tulosta	23 tulosta	16 tulosta	8 tulosta	14 tulosta
KEAJ-2	1 tulosta	6 tulosta	5 tulosta	5 tulosta	9 tulosta	10 tulosta	6 tulosta	5 tulosta	7 tulosta	1 tulosta	2 tulosta
KEAJ-3	2 tulosta	3 tulosta	5 tulosta		4 tulosta	5 tulosta	7 tulosta	5 tulosta	2 tulosta		3 tulosta

KEAJ-0	11 tulosta	19 tulosta	11 tulosta	15 tulosta	15 tulosta	22 tulosta	30 tulosta	22 tulosta	12 tulosta	14 tulosta	12 tulosta
KEAJ--	1 tulosta	4 tulosta	3 tulosta	1 tulosta	8 tulosta	1 tulosta	5 tulosta	5 tulosta	5 tulosta	2 tulosta	3 tulosta
Yhteensä	36 tulosta	49 tulosta	50 tulosta	31 tulosta	69 tulosta	63 tulosta	83 tulosta	60 tulosta	42 tulosta	25 tulosta	34 tulosta

Ilveksenajokokeista 2010-2020 tuloksia on 6 kpl.

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
IAJOK-1	1 tulos		2 tulosta	1 tulos		1 tulos					
IAJOK-2											
IAJOK-3											
IAJOK-0			1 tulos								
IAJOK -											
Yhteensä	1 tulos	0 tulosta	3 tulosta	1 tulos	0 tulosta	1 tulos	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta

Metsästyskoirien jäljestämiskoe

Metsästyskoirien jäljestämiskokeista on vuonna 2018 yksi AVO2 -tulos ja 2019 neljä tulosta, joista 2 kpl AVO1 ja 2 kpl AVO0.

Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Amerikankettukoirissa on 33 muotovalionarvon saavuttanutta koira vuodelta 2012 jälkeen. Myös näyttelyissä koiran luonteesta saa arvion ja mikäli se ei ole rodunomainen tai koira yrittää purra, puree tai pelkää, on arvosana tuolloin hylätty (HYL). Vuosina 2010-2020 amerikankettukoira on saanut 8 kertaa EVA-tuloksen (ei voida kaikilta osin arvostella) ja 5 kertaa hylätyn. Tuloksia ei ole analysoitu, onko syynä käyttäytyminen tai jokin muu seikka.

Näyttelykäynnit luokittain vuosilta 2010-2020 EVA:n ja hylkäyksen osalta

luokka	EVA	HYL	yhteensä tuloksia
Junioriluokka	0% (1 tulosta)	0% (0 tulosta)	217 tulosta
Nuorten luokka	1% (1 tulosta)	0% (0 tulosta)	137 tulosta
Avoin luokka	1% (5 tulosta)	1% (3 tulosta)	492 tulosta
Käyttöluokka	1% (1 tulosta)	1% (1 tulosta)	111 tulosta
Valioluokka	0% (0 tulosta)	4% (1 tulosta)	24 tulosta
Veteraaniluokka	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	3 tulosta
Yhteensä	1% (8 tulosta)	1% (5 tulosta)	yhteensä 984 tulosta

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Amerikankettukoirien yksinolo-ongelmista ei ole tietoa. Rotu on kotioissaan rauhallinen.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Amerikankettukoiraurokset astuvat normaalisti ja nartut ovat astuttavissa silloin, kun niillä on oikea astutusajankohta. Rodulla ei ole rakenteellisia ongelmia tai vikoja, jotka haittaisivat normaalia lisääntymiskäyttäytymistä. Nartut synnyttävät ja hoitavat pentunsa hyvin.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Amerikankettukoirien käyttäytymistä havainnoidaan jonkin verran koiranäyttelyissä. Jos koira on tottumaton kyseiseen toimintaan, kuulutuksiin tms., sen käyttäytyminen ei välttämättä ole ensiluokkaista, vaan koira voi osoittaa häiriökäyttäytymistä esim. muita koiria kohtaan.

Voimakas vietikkyyts metsästystä kohtaan voi asettaa haasteita koiran kanssa toimimiseen joissakin olosuhteissa, mutta amerikankettukoira kuitenkin on hermorakenteeltaan tasapainoinen koira. Se ei myöskään ole arka eikä vihainen, vaan rodulla on avoin luonne ihmisiä ja muita koiria kohtaan.

Amerikankettukoirien kuolinsyissä (jalostustietojärjestelmä) on 9 koiraa (4%) lopetettu käytös- tai käyttäytymishäiriön vuoksi. Kahdessa syynä on salakavaluus tai arvaamattomuus, yhdessä ”muu syy”, yhdessä ”arka ja pelokas”. Keski-ikä käyttäytymisen vuoksi lopetetuilla on 3v 9kk, josta voi päätellä, että koirayksilöiden käyttäytymisongelmat voidaan havaita jo varsin nuorella iällä.

Pelot ja ääniherkkyys

Mahdollisista peloista tai ääniherkkyksistä ei ole tarkempaa tietoa.

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Ikään liittyvänä käytöshäiriönä voitaneen ajatella olevan lisääntynyt haukkuminen turhautumisesta johtuen, mikäli koira ei ole enää metsästyskuntoinen fyysikaltaan.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Amerikankettukoirrilla ei tiettävästi ole sellaisia ominaisuuksia, jotka vaikuttaisivat heikentävästi koiran luonteeseen tai käyttäytymiseen.

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Rotu on innokas ja kiihkeä metsästyskoira, joka voi asettaa arkeen haasteita siltä osin, että amerikankettukoira ei sovellu pelkästään koti- tai tarhakoiraaksi, vaan se tarvitsee aktiivista tekemistä ja liikuntaa metsästyskausien välilläkin. Pääasiallisesti rotu on kuitenkin rauhallinen ja koulutettavissa. Ongelmaksi on muotoutunut liiallinen tiukkuus.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Rodun jalostus perustuu paljolti samojen sukujen käyttämiseen, jolloin hyvien ominaisuuksien (metsästys, anatomia) lisäksi myös huonojen ominaisuuksien esiintulo tapahtuu herkemmin. Luonne on voimakkaasti periytyvä ominaisuus.

Luonteisiin, myös arjessa käyttäytymiseen, tulee suhtautua kriittisesti jalostustyössä ja jalostuskoirien valinnassa. Arat, pelokkaat, ääniarat ja vihaiset koirat tulee sulkea jalostuksen ulkopuolelle. Myös tällaisten koirien vanhempien ja pentuesisarusten luonteet ja käytös tulee huomioida jalostusyhdistelmien jatkosuunnittelussa.

Amerikankettukoirien luonteista tulee kerätä dataa koepöytäkirjoista, koiranäyttelyarvosteluista ja laatia myös jäsenistölle käyttäytymis- ja terveystarkastus. Jalostusta ohjaava taho tarvitsee tietoa jalostustiedustelujen avuksi ja tarvittavien toimenpiteiden suunnittelemiseksi koulutuksien ja ohjauksen avulla.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

PEVISA-ohjelman voimaantulo vuosi sekä ohjelman muutokset

Rodun PEVISA-ohjelma on tullut voimaan 2019.

PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Pentujen vanhemmista tulee olla ennen toista pentuetta astutettaessa lonkkakuvauslausunto.

Tutkimuksen alikäraja on 12kk. Jälkeläismääräraja on 45 pentua, kuitenkin niin, että viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö, HD

ELT Anu Lappalainen

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3–12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppeleminen”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksahdeleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälän aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja, kuten esimerkiksi lantion häpyluun lämpöluudutus, on myös olemassa. Huomioithan, että kirurgisesti hoidettua koiraa ei saa käyttää jalostukseen ja se tulisi siirtää EJ-rekisteriin. Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määrittellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaali, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana.

Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla lonkkien röntgenkuvaukseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuun perustuva jalostusvalinta johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta.

Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

Suomessa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä lonkkaniveldysplasian arvosteluasteikkoa:

A ei muutoksia	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset. Lonkkamaljakon kraniolateraalin reuna piirtyy terävänä ja on lievästi pyöristynyt. Nivelrako on tiivis ja tasainen. Norbergin asteikko vetoasennossa noin 105° (suosituksena).
B lähes normaali / rajatapaus	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat vähän epäyhdenmukaiset ja Norbergin asteikko vetoasennossa lähellä 105°, tai reisiluun pään keskus on mediaalisesti lonkkamaljakon dorsaalireunaan nähden ja reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset.
C lievä	Reisiluun pää ja lonkkamalja eivät ole yhdenmukaiset, Norbergin asteikko on noin 100° ja/tai lonkkamaljakon kraniolateraalin reuna on vähän mataloitunut. Epätasaisuutta tai korkeintaan lieviä nivelrikkomuutoksia lonkkamaljan kraniaali-, kaudaali- tai dorsaalireunassa tai reisiluun päässä tai kaulassa.
D kohtalainen (keskivaikea)	Selvää epätasaisuutta reisiluun päässä ja lonkkamaljakossa, subluksaatio. Norbergin asteikko on suurempi kuin 90° (vain suosituksena). Lonkkamaljakon kraniolateraalin reuna tasaantunut ja/tai nivelrikon merkkejä.
E vaikea	Selvästi dysplastinen lonkkanivel. Esim. luksaatio tai selvä subluksaatio, Nordbergin asteikko alle 90°, selvä lonkkamaljakon kraniaalireunan tasaantuminen, reisiluun pään epämuotoisuus (sienimäinen, tasaantunut) tai muut nivelrikkomuutokset.

Tätä asteikkoa noudatetaan koiran 6 vuoden ikään saakka. Tämän jälkeen arvostelussa on otettava huomioon koiran ikä ja erityisesti sekundäärinivelrikko.

<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/lonkkanivelen-kasvuhairio>, päivitetty 30.9.2013

Lonkkavika amerikankettukoirailla

Lonkkakuvattujen määrä on vielä pieni, mutta metsästysrodulla, jonka työskentelytapa edellyttää myös erinomaista terveyttä, on olennaista varmistaa, että rodun koirat ovat mahdollisimman nivelterveitä. Toistaiseksi lonkkatutkimuslausunnolle ei ole asetettu raja-arvoja.

Lonkkakuvatut 2006-2019 syntyneistä

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2006	72	1	2	0	0	0	3
2007	51	0	3	0	0	0	3
2008	102	1	1	3	0	0	5
2009	86	1	0	1	0	0	2
2010	125	1	4	1	0	0	6
2011	86	1	2	1	1	0	5
2012	114	3	8	0	0	0	11
2013	175	7	3	2	2	0	14
2014	107	4	2	2	0	0	8
2015	159	2	3	2	0	0	7
2016	113	7	4	2	0	0	13
2017	153	3	1	1	0	0	5

2018	119	2	4	2	1	0	9
2019	106	0	0	2	0	0	2
Yhteensä	1695	33	37	17	4	0	91

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
2006	4%	33%	67%	0%	0%	0%
2007	6%	0%	100%	0%	0%	0%
2008	5%	20%	20%	60%	0%	0%
2009	2%	50%	0%	50%	0%	0%
2010	5%	17%	67%	17%	0%	0%
2011	6%	20%	40%	20%	20%	0%
2012	10%	27%	73%	0%	0%	0%
2013	8%	50%	21%	14%	14%	0%
2014	7%	50%	25%	25%	0%	0%
2015	4%	29%	43%	29%	0%	0%
2016	12%	54%	31%	15%	0%	0%
2017	3%	60%	20%	20%	0%	0%
2018	8%	22%	44%	22%	11%	0%
2019	2%	0%	0%	100%	0%	0%
Yhteensä	5%	35%	40%	20%	4%	0%

Kynnärkuvaukset

Aikavälillä 2006-2019 on kynnärkuvattu 37 amerikankettukoira, kaikki tuloksella ED 0/0, eli terve. Kynnärkuvauksien teettäminen lonkkakuvauksien yhteydessä on kuitenkin suositeltavaa.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Allergia ja atopia

Puhekielessä allergialla tarkoitetaan sekä atopiaa että ruoka-aineyleiherkkyttä. Molemmassa elimistön puolustusmekanismi reagoi normaalista poikkeavalla tavalla tavallisiin, useimmiten vaarattomiin asioihin eli allergeeneihin. Atopiaa ja ruoka-aineyleiherkkyttä voi esiintyä myös samalla koiralla.

Atopia ja ruoka-aineyleiherkkyys ovat elinikäisiä vaivoja, jotka ovat kontrolloitavissa, mutta eivät parannettavissa. Atopiassa elimistö käynnistää vasta-ainevälitteisen (IgE) reaktion ympäristöstä tuleviin allergeeneihin, jotka pääsevät elimistöön hengityksen, iho- ja limakalvoskosketuksen kautta. Tavallisia allergeeneja ovat mm. pölypunkit, siitepölyt, homesienten itiöt ja eläinhilseet. Ruoka-aineyleiherkkyden yhteydessä allergeeni pääsee elimistöön ruuansulatuskanavan kautta. Yleisimpiä ruoka-aineyleiherkkyttä aiheuttavia allergeeneja mm. ovat naudanliha, meijerituotteet, sianliha, vehnä, maissi. Ruoka-aineyleiherkkydessä sairauden mekanismi on monimutkaisempi kuin atopiassa, sillä oireiden puhkeamiseen vaikuttavat useat erilaiset elimistön puolustusmekanismit.

Atopia puhkeaa tavallisesti, kun koira on noin 6kk-3v ikäinen. On melko harvinaista, että sairaus puhkeaa yli 7-vuotiaalla koiralla. Oireina ovat ihon kutina ja punoitus. Koira myös nuolee, raapii ja/tai pureskelee kutisevia alueita. Kutinaa ja punoitusta esiintyy etenkin pään ja mahan iholla, tassuissa, kainaloissa ja nivusissa. Korvatulehdukset ovat yleisiä atopiasta kärsivillä koirilla. Tassujen ihotulehduksia esiintyy myös.

Ruoka-aineyleihkerkyys puhkeaa koirilla noin kolmasosassa tapauksista alle vuoden ikäisinä, mutta tauti voi puhjeta myös vanhallekin koiralle (yli 10v). Oireet ovat epämääräisempiä kuin atopiassa. Ihon kutinan, näppylöiden ja punoituksen lisäksi koiralla voi olla suolisto-oireita eli ripulia, ilmavaivoja ja oksentelua. Atopian ja ruoka-aineyleihkerkyden hoidossa tärkeintä on allergeenien välttäminen.

Amerikankettukoirailla saattaa esiintyä iho-ongelmia, kuten atopiaa tai hankalahoitoista korvatulehdusta.

Atooppista tai allergista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

(lähteet: Saijonmaa-Koulumies Leena. 2008 Allergiset ihosairaudet, HY/ Eläinlääketieteellinen tiedekunta, Mahlanen Nina. Koiran Atopia, www.kennelliitto.fi, Ihosairaudet, allergiatestaus ja siedätyshoito, www.elainystavasilaakari.fi)

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

(Jalostustietojärjestelmä 31.12.2020)

Iho- ja korvasairaudet	5 vuotta 4 kuukautta	4
Immunologinen sairaus	4 vuotta 4 kuukautta	3
Kadonnut	5 vuotta 11 kuukautta	2
Kasvainsairaudet, syöpä	8 vuotta 6 kuukautta	12
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	7 vuotta 1 kuukautta	10
Käyttökoira ei sovellu käyttötarkoitukseensa	3 vuotta 6 kuukautta	11
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	5 vuotta 11 kuukautta	22
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	3 vuotta 9 kuukautta	8
Luusto- ja nivelsairaus	1 vuotta 7 kuukautta	1
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	6 vuotta 0 kuukautta	2
Muu sairaus, jota ei ole listalla	4 vuotta 9 kuukautta	10
Petovahinko	3 vuotta 7 kuukautta	2
Sydänsairaus	12 vuotta 5 kuukautta	1
Synnytysvaikeus	8 vuotta 1 kuukautta	1
Tapaturma tai liikennevahinko	4 vuotta 4 kuukautta	57
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	11 vuotta 4 kuukautta	23
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	11 vuotta 3 kuukautta	1
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	6 vuotta 2 kuukautta	53
Kaikki yhteensä	6 vuotta 1 kuukautta	223

Rodun yleisimpiä kuolinsyitä ovat tapaturmat ja liikennevahingot. Metsästysrodulla keski-ikä asettuu myös tältä osin alhaiseksi, vain 4v 4kk ikään. Muita yleisempiä kuolinsyitä ovat vanhuus, joka antaa rodun keski-ikäsi 11v 4kk, kun kaikki kuolinsyyt yhteensä antavat rodun keski-ikäsi vain 6v 11kk. Alhaiseen kokonaiskeski-ikään vaikuttavat tapaturmaiset menehtymiset. Kasvainsairaudet ja syövät, käytösongelmat ja iho- tai korvasairaudet ovat seuraavaksi eniten vaikuttavia lopetus- tai kuolinsyitä.

4.3.4 Lisääntyminen

kuva: SKL HankiKoira.fi

Keskimääräinen pentuekoko

Amerikankettukoiren pentueet ovat melko suuria, keskimäärin 8 pentua.

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Pentuekoko	7,7	7,6	6,8	8,6	7,2	8,0	8,1	8,3	8,1	8,5	8,8

Astumisvaikeudet

Rodulla ei tiedetä esiintyvän astumisvaikeuksia.

Tiinehtymisvaikeudet

Rodulla ei tiedetä esiintyvän tiinehtymisongelmia. Narttukoirat voivat jäädä satunnaisesti tyhjiksi väärän astutusajankohdan vuoksi.

Synnytysongelmat

Rodulla ei tiedetä esiintyvän geneettisesti tai rakenteellisista syistä synnytysongelmia.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Amerikankettukoira on alkukantainen käyttökoira, joka hoitaa pentunsa omatoimisesti.

Pentukuolleisuus

Pentukuolleisuudesta ei ole tietoa.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Synnynnäisistä vioista tai epämuodostumista ei ole tilastoitua tai kyselytutkimuksissa kerättyä tietoa.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Amerikankettukoira tulee olla oikeat mittasuhteet ja rungon mittasuhteisiinsa soveltuva hyvä raajakorkeus. Lisäksi rodulla tulee olla terverakenteiset silmät (ei liian avonaiset tai luomenkiertymiä), korvat ja nahka. Raskaat korvat ja nahka voivat aiheuttaa ongelmia silmäluomissa.

Amerikankettukoira ei tiedetä olevan varsinaista hyvinvointihaittaa aiheuttavaa ominaisuutta.

4.3.6 Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Amerikankettukoira ei tiedetä olevan lisääntymiseen tai lisääntymiskäyttäytymiseen liittyviä ongelmia. Terveyden osalta seurataan lonkkanivelterveyttä, sekä atopiaa tai allergioiden aiheuttamia iho- tai korvaongelmia.

Ongelmien mahdollisia syitä

Rodun monimuotoisuus on melko kapeaa, joten sairauksien esiintyvyys kasvaa. Jalostuksessa on myös käytetty liikaa samansukuisia koiria.

4.4. Ulkomuoto

Rotumääritelmä

Ryhmä 6., FCI:n numero 303. Hyväksytty: FCI 2.11.1979. SKL-FKK 6.11.1997

Nimi: American Foxhound, suomeksi amerikankettukoira

Alkuperämaa: Yhdysvallat

KÄYTTÖTARKOITUS: Ajava koira.

FCI:n LUOKITUS: Ryhmä 6 ajavat ja jäljestävät koirat Alaryhmä 1.2 suuret ajokoirat Käyttökoetus vaaditaan.

PÄÄ: melko pitkä.

Kallo: Pitkä ja täyteläinen, niskakyhmyyn kohdalta hieman holvautunut.

Otsapenger: Kohtuullisen selvästi havaittava.

Kuono: Melko pitkä, suora ja tylppä.

Silmät: Suuret, kaukana toisistaan ja väriltään ruskeat tai pähkinänruskeat. Ilme on pehmeä, ajokoiramaisen lempeä ja anova.

Korvat: Kohtuullisen matalalle kiinnittyneet, ulottuvat eteen vedettyinä lähes tai jopa kirsun kärkeen.

Ohuet, melko leveät, pyöreäkärkiset ja tiiviisti poskenmyötäiset, korvalehden etureuna on hieman poskea kohti kiertynyt. Korvat eivät kohoa tyvestä juuri lainkaan.

KAULA

Asennoiltaan luontevasti hieman yläviisto; voimakas, mutta ei paksu, keskipitkä. Kaula on sileä ja vailla poimuja, kuitenkin pieni ryppy leuan alla on sallittu.

RUNKO

Selkä: Kohtuullisen pitkä, lihaksikas ja vahva.

Lanne: Leveä ja hieman kaareutunut.

Rintakehä: Syvä ja pitkä antaen tilaa keuhkoille, syvyyteen verrattuna kapeampi kuin englanninkettukoirailla. Hyväkuntoisella koiralla rintakehän ympärysmitta on sama kuin säkäkorkeus. Kylkiluut ovat selvästi kaartuneet. Noin 8 cm:n pituisten kupeiden ansiosta koira on notkea.

HÄNTÄ

Melko korkealle kiinnittynyt, asennoiltaan iloisesti pystyssä, mutta ei selän päälle kääntyvä, hieman kaareva. Karvapeite muodostaa alapinnalle hyvin kevyen harjan.

RAAJAT

ETURAAJAT: Yleisvaikutelma: Eturaajat ovat suorat ja voimakasluustoiset.

Lavat: Viistot, sileät ja lihaksikkaat, eivät liian voimakaslihaksiset. Mahdollistavat vapaan, tarmokkaan ja tehokkaan liikkumisen.

Välikämmenet: Lyhyet ja suorat.

Etukäpälät: Kuten ketun käpälät. Päkiät ovat täyteläiset ja lujat. Varpaat ovat hyvin kaareutuneet ja kynnet vahvat.

TAKARAAJAT:

Reidet ja sääret: Vahvat, pitkät ja lihaksikkaat antaen runsaasti työntövoimaa.

Kintereet: Vahvat, symmetriset ja kohtuullisesti kulmautuneet.

Takakäpälät: Tiiviit ja vahvat.

KARVAPEITE

KARVA: Keskipitkä, rungonmyötäinen ja kova ajokoiran karva.

VÄRI: Kaikki värit ovat sallittuja.

KOKO

Säkäkorkeus: Urokset 56 -64 cm ja nartut 53 -61 cm, mitattuna lapojen kärjestä maahan koiran seistessä luonnollisesti raajat rungon alla.

VIRHEET:

Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin.

- Pää: hyvin litteä, kapea tai liikaa kaareutunut kallo; pitkä, suippo, silmien alta voimakkaasti laskeva tai hyvin lyhyt kuono-osa; kyömy tai ylöspäin kääntynyt, koveran vaikutelman antava kuononselkä.
- Silmät: pienet, terrierimäisen terävälliset tai ulkonevat.
- Korvat: lyhyet, korkealle kiinnittyneet tai tyvestään herkästi kohoavat.
- Kaula: paksu, lyhyt, raskas tai asennoiltaan selkälän tasossa oleva; runsaasti löysää kaulanahkaa.
- Runko: hyvin pitkä, notko tai köyry selkä; litteä ja kapea lanne; suhteettoman leveä tai liian matala rintakehä; litteät kyljet.
- Raajat: pystyt lavat; ulkokierteiset tai löysät kyynärpäät; eteen- tai taaksepäin taipuneet ranteet; käyrät eturaajat; pihtikinttuisuus, niukasti kulmautuneet kintereet; takaraajan lihasten tai työntövoiman puute; pitkät, avoimet tai hajavarpaiset käpälät.
- Häntä: pitkä, voimakkaasti kaareutunut tai tyvestä eteenpäin suuntautuva; rotanhäntä tai harjan täydellinen puuttuminen.
- Karvapeite: lyhyt, ohut tai pehmeä.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- Vihaisuus tai liiallinen arkuus
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen

PISTEITYSTAULUKKO:

Pää:

kallo 5

korvat 5

silmit 5

kuono-osa 5 yht. 20**Runko:**

kaula 5

rintakehä ja lavat 15

selkä, lanne ja kylkiluut 15 yht. 35**Raajat:**

eturaajat 10

takaraajat 10

käpälät 15 yht. 35**Karvapeite ja häntä:**

karvapeite 5

häntä 5 yht. 10**Kaikki yhteensä 100**

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin. Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.

Rodun koirien näyttelykäynnit 2010-2020

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Pentuluokka 7-9 kk	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	0 tulosta
Junioriluokka	64% (139 tulosta)	28% (60 tulosta)	7% (16 tulosta)	0% (1 tulosta)	0% (1 tulosta)	0% (0 tulosta)	217 tulosta
Nuorten luokka	61% (84 tulosta)	26% (36 tulosta)	12% (16 tulosta)	0% (0 tulosta)	1% (1 tulosta)	0% (0 tulosta)	137 tulosta
Avoin luokka	67% (328 tulosta)	26% (128 tulosta)	5% (27 tulosta)		1% (5 tulosta)	1% (3 tulosta)	492 tulosta
Käyttöluokka	72% (80 tulosta)	20% (22 tulosta)	6% (7 tulosta)	0% (0 tulosta)	1% (1 tulosta)	1% (1 tulosta)	111 tulosta
Valioluokka	75% (18 tulosta)	12% (3 tulosta)	8% (2 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	4% (1 tulosta)	24 tulosta
Veteraaniluokka	67% (2 tulosta)	33% (1 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	3 tulosta
Yhteensä	66% (651 tulosta)	25% (250 tulosta)	7% (68 tulosta)	0% (2 tulosta)	1% (8 tulosta)	1% (5 tulosta)	984 tulosta

Rodun koirien jalostustarkastukset

Amerikankettukoirailla ei ole erillistä jalostustarkastusta.

Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Rotu on pyritty pitämään verrattain korkearaajaisena ja riittävän kevytluustoisena, että se on nopea ja

kestävä metsästyksessä vaativassakin maastossa ja olosuhteissa.

Keskeisimmät ongelmakohdat

Rodun ulkomuodossa ei ole merkittävästi ongelmia. Rodun anatomiaa ja käyttäytymistä näyttelyissä seurataan.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Rodulle on laadittu jalostuksen tavoiteohjelma 2006.

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Ensimmäisen, 2006 laaditun tavoiteohjelman jälkeen rodulla ei ole ollut hyväksyttyä tavoiteohjelmaa.

Edelliseen tavoiteohjelmaan kirjatut jalostustavoitteet sekä niiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Sukusiitoksen pitäminen alle 6,25 laskettuna 4-5 sukupolvella	Jalostussuositus	Sukusiitos jalostustietojärjestelmän mukaan on pysynyt alle 6,25
Metsästysominaisuuksien säilyttäminen	Kannustaminen kokeisiin ja seuraamalla kehitystä	Rotu on säilyttänyt metsästysominaisuutensa

Rodun ensimmäisessä jalostustavoitteet sisältävässä ohjelmassa ei ole määritelty erillisiä tavoitteita ja niille toteutus- ja seurantaohjelmaa.

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Rodun koirista jää jalostuksen ulkopuolelle kotimaisia koiria, joita ei lonkkakuvata tai käytetä metsästyskokeissa. Koirista ei saada riittävästi tietoa.

Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

Lonkkakuvausvaatimus toisesta pentueesta alkaen antaa mahdollisuuden käyttää useampia koiria jalostukseen, mutta jälkeläismäärärajoitus rajaa liikakäyttöä. Jälkeläismääräraja 45 on suurempi, kuin rekisteröintien perusteella oleva, joka olisi 38 jälkeläistä.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Pyritään siihen, että rodun rekisteröintien vuosimäärät eivät laskisi. Rekisteröintimäärien pysyminen tai jopa kasvaminen ei kuitenkaan saa tapahtua monimuotoisuutta kaventaen.

Uroksia ja narttuja tulee käyttää tasaisemmin jalostukseen. Kannustetaan myös uusien tuontikoirien hankintaan.

Käyttäytyminen ja luonne

Rodun kotikäyttäytymiseen on kiinnitettävä huomiota ja vaalittava rodun rauhallisuutta, sekä hyvää koulutettavuutta. Vakiinnutetaan hermoiltaan tasapainoinen koira, joka ei ole arka eikä vihainen.

Yksilöiden ja suvun luonne- ja käyttäytymisominaisuuksista pyritään saamaan ja hankkimaan tietoa jalostuspäätöksen tueksi kokeiden ja näyttelyarvostelujen maininnoista käyttäytymisen ja käsiteltävyyden osalta.

Käyttöominaisuudet

Säilytetään rodun kiihkeys työskentelyyn ja petoeläimien metsästyksen soveltuvuus. Tavoitteena on säilyttää myös rodulle ominainen, kuuluva haukkuminen.

Käyttökokeet ja mahdolliset jalostuskatselmuksot toimivat keinoina todentaa rodun käyttöominaisuuksia.

Terveys ja lisääntyminen

Monimuotoisuuden lisääminen edesauttaa terveyden ylläpidossa. Autoimmuunisairauksien ja erilaisten ihotulehdusten välttämiseksi rodun geneettistä monimuotoisuutta tulee vaalia ja kasvattaa.

Jälkeläismäärärajoituksella pyritään estämään liiallista sukukatoa, sukusiitoksen kasvua ja siten sairauksien esiintyvyyden kasvua.

Ulkomuoto

Rotumääritelmän tulee sallia rodun ulkomuodossa hyvinkin erilaiset variaatiot värin suhteen, sekä korkeuden osalta, kunhan rotu pysyy muilta ominaisuuksiltaan rotumääritelmän mukaisena.

Ulkomuodon osalta ei aseteta tiukkoja tavoitteita rodun värille tai säkäkorkeudelle. Ulkomuototuomareiden koulutuksessa opastetaan väljään rotumääritelmän tulkintaan.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

PEVISA-ohjelma

Pentujen vanhemmista tulee olla ennen toista astutusta annettu lonkkakuvauslausunto.

Pentueen vanhemmilla ei saa olla pentujen rekisteröintihetkellä olla yli 45 rekisteröityä jälkeläistä Suomessa. Viimeinen sallittu pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

Ohjelma voimassa 1.1.2020-31.12.2022

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Jalostuksessa suositellaan pidättäytymisestä sukusiitoksesta erityisesti neljän sukupolven sisällä. Neljän-viiden sukupolven perusteella laskettu sukusiitosaste ei saa ylittää 6,25 %.

Lonkkakuvaustulos suositellaan olevan ennen astutusta jo ensimmäisessä pentueessa, vaikka PEVISA-ohjelma edellyttää kuvaustulosta vasta toisesta pentueesta alkaen.

Mikäli jalostukseen suunnitellun koiran lähisuvussa (vanhemmat tai sisarukset) esiintyy allergiaa, atopiata tai kroonista iho- tai korvatulehdusta, tulee jalostuskumppanin ja sen lähisuvun olla vapaa allergioista ja atopiasta. Allergisia ja atooppisia koiria ei saa käyttää jalostukseen.

Jalostukseen käytettävien koirien metsästysominaisuudet on pyrittävä todentamaan joko käytännön metsästyskäytöstä tai metsästyskokeissa.

Kotikäyttäytyminen ja sosiaalinen käyttäytyminen tulee olla moitteetonta jalostukseen käytettävillä koirilla. Arkuutta ja vihaisuutta ei saa esiintyä.

Uusintayhdistelmiä ei suositella.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Yksittäisen koiran jälkeläismäärä saa olla maksimissaan 45 pentua (PEVISA-ohjelma).

Neljän edellisen vuoden rekisteröinteihin perustuva jälkeläismääräsuositus olisi maksimissaan 38 jälkeläistä yhdelle yksilölle.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestön ja rotua harrastavan yhdistyksen tavoitteena on saada mahdollisimman monia rodun harrastajia tutustumaan rodun jalostuksen tavoitteisiin, että liittymään rotujärjestöön tietoa saadakseen. Osallistumisinnokkuutta pyritään edistämään tapahtumilla.

Terveys

Seurataan sekä tilastoidaan terveystuloksia ja tiedotetaan näistä jäsenistöä.

Luonne ja käyttöominaisuudet

Kannustetaan koirien omistajia harrastamaan monipuolisesti sekä osallistumaan metsästyskoirien kokeisiin.

Ulkomuoto

Ulkomuototuomareiden tuntemusta rodusta pyritään kehittämään. Jalostustarkastustapahtuma pyritään järjestämään 2-4 vuoden välein.

Populaation kokonaistilanne ja rakenne

Geenipohjan säilyttämiseksi ja laajentamiseksi jalostusneuvonta suosittaa välttämään suosituimpien urosten liikakäyttöä sekä vaikuttamaan kasvattajien tiedonsaantiin siten, että maahantuodut koirat ja suunnitteilla olevat yhdistelmät laajentaisivat rodun geenipohjaa.

Jalostukseen käytettävien koirien osalta opastetaan käyttämään terveitä ja hyväluonteisia koiria jalostukseen.

Yhdistyksellä on jalostustoimikunta, joka kerää ja jakaa tietoa rodusta. Jalostustoimikunta tekee yhteistyötä rodun kasvattajien kanssa mahdollisimman kattavien tietojen kokoamisessa. Jalostuksesta vastaava, hallituksen nimeämä toimikunta, pyrkii toteuttamaan käytännön jalostusneuvontaa ja vastaamaan mahdollisiin jalostuskyselyihin.

Julkaistaan jalostusaiheisia artikkeleita (mm. rodun tilanteesta, tapahtumista, tutkimuksista ja genetiikan asiantuntijoiden kirjoituksia). Jalostustoimikunta pyrkii myös tekemään kansainvälistä yhteistyötä muiden maiden rotuyhdistysten ja kasvattajien kanssa.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Suurimmat uhat:

- samansukuisia koiria käytetään liian runsaasti jalostukseen
- geenimonimuotoisuus pienenee ja sukusiitos kasvaa
- jalostuskoirien ominaisuuksista ei ole riittävästi tietoa
- sairaudet yleistyvät sisäsiittoisuuden myötä

- rodun kiinnostavuus vähenee

Mahdollisuudet:

- rotu soveltuu erinomaisesti Suomen ilmastoon ja maastossa työskentelyyn: rodun suosio kasvaa
- ainoa petoriistaan erikoistunut yleisesti ajava koirarotu maassamme
- avoimuus koirien omistajien ja kasvattajien kesken: kerrotaan koirien hyvät ja huonot ominaisuudet
- tuodaan uusia, vierassukuisia koiria ulkomailta
- tuontisperman käyttö monimuotoisuuden turvana
- jalostusyhdistelmiä suunnitellaan kokonaisvaltaisesti myös rodun populaatiota ajatellen
- kasvattajat vastaavat mm. pentueraportointiin

Varautuminen ongelmiin

- tuontikoirien ominaisuuksista pyritään saamaan tietoa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa
- kerätään dataa kyselyin ja vapaaehtoisista ilmoituksista kirjaamalla niitä jalostuskäytön tueksi terveydestä, metsästysominaisuuksista, luonteista, kotikäyttäytymisestä ja lisääntymiskäyttäytymisestä, sekä analysoidaan saatuja tietoja
- lisätään tiedottamista rodusta: saadaan rodun pariin ja yhdistykseen aktiivisia toimijoita
- pyritään auttamaan terveystietojen saamisessa; mahdollisesti paikalliset joukkokuvaukset

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2021	- Jalostuksen tavoiteohjelman hyväksyttäminen SKL:ssa PEVISA-ohjelman voimassaolon edellytyksenä - valmistellaan ja toteutetaan käyttäytymis- ja metsästyskäyttäytymiskysely rodun harrastajille
2022	- toteutetaan lisääntymiskäyttäytymiskysely - analysoidaan kyselytutkimukset - julkaistaan tulokset kotisivuilla
2023	- järjestetään jalostus-/kasvatus-, terveys- tai käyttöominaisuusaiheinen luentotilaisuus
2024	- päivitetään Jalostuksen tavoiteohjelma JTO-mallirungon mukaisesti vuosille 2025-2029 - hyväksytetään päivitys-JTO Kennelliitossa; toimitettava 31.5.2024 mennessä

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Jalostustoimikunta kerää tietoa rodun terveydestä, käyttäytymisestä ja metsästysominaisuuksista, joiden perusteella se tekee tarvittaessa muutosesityksiä esimerkiksi PEVISA-ohjelmaan tai rodun jalostusohjeisiin.

JTO:ssa on koottua tietoa harrastajille rodun tämänhetkisestä tilasta ja nostettu esiin jalostuksellisesti huomioitavia asioita. Esitettyjä huolenaiheita seurataan, kartoitetaan kyselyiden avulla ja tapahtumissa, sekä tiedottamista jäsenistölle jatketaan.

Tavoiteohjelman päivittämisessä pyritään jatkossakin tekemään yhteistyötä kasvattajien ja harrastajien kanssa kyselyjen ja kartoitusten muodossa.

7. LÄHTEET

- kennelliiton terveystiedot; www.kennelliitto.fi/
- Eläinlääkärit -terveysartikkelit

8. LIITTEET

liite 1. (s.1-3) Amerikankettukoiran jalostusohjeet